

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

KAPCSOLATBAN A DÖNTVÉNYEK GYÜJTEMÉNYÉVEL.

SZERKESZTŐI IRODA:

Üllői-út 2. szám, III. em.

Megjelen minden pénteken.

KIADÓ-HIVATAL:

egyetem=utca 4-ik szám.

Előfizetési díj: fél évre ... 6 frt
negyed évre ... 3

A megrendelések a kiadó-hivatalhoz intézendők. — A kéziratok bérmentve a szerkesztői irodába.

TARTALOM: Váltókezesség és avallum. Dr. Nagy Ferencz nagyvárad-i jogakadémiai tanártól. — A telekkönyvi bejegyzés alaki feltételeiről. Dr. Markó Sándor kir. közjegyzőtől. — Jogirodalom. Dr. Groisz Gusztáv egyetemi tanártól. — Törvénykezési Szemle: A perrendtartási novella. Tóth Gáspár ügyvédtől. — Büntetési hézagok a B. T. K.-ben. Huf József ügyvédtől. — Megtámadható-e az örökös hitelezői által az örökösnek az örökségről vagy hagyományról való lemondása? Rónay János ügyvédtől. — Heti szemle. — Különfélék.

MELLÉKLETEK: Az igazságügyi bizottság jelentése «a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában» beadott törvényjavaslatról. — Curiai határozatok.

Váltókezesség és avallum. *

X.

Az avallum bármely váltónyilatkozat alatt állhat. Állhat az intézvény, az elfogadmány, a forgatmány, a kezesség, a saját váltó és a névbecsülési elfogadmány alatt. Ezen különböző váltónyilatkozatok vagy fel vannak tételezve egy megelőző váltónyilatkozattól illetve felszólítástól, úgy hogy a nyilatkozat kiállítója a megelőző nyilatkozatban vagy felszólításban ki van jelölve, vagy a váltónyilatkozat minden megelőző nyilatkozattól vagy felszólítástól függetlenül adatik. Az első kategóriába tartozik az elfogadmány, a forgatmány és a szükségbeli utalvány folytán adott névbecsülési elfogadás; a második osztályba az intézvény, a saját váltó, a kezesség és a felhívás nélküli névbecsülési elfogadás. Ugy az első, mint a második osztályba tartozó váltónyilatkozatok lehetnek egy vagy több személy által kiállítva. Ha többen eredetileg és közösen állítják ki a nyilatkozatot, úgy pedig, hogy a mennyiben a nyilatkozat egy megelőző nyilatkozattól vagy felszólítástól van feltételezve, az aláírók ezen megelőző nyilatkozatban illetve felszólításban valamennyien meg vannak nevezve: senki sem fog kételkedni azon, hogy a nyilatkozat valamennyi aláíróra egyenlően hat ki. A nyilatkozat egyik aláíróé épúgy mint a másiké s valamennyien egyetemlegesen lesznek kötelezve.

Az avallum nem oly aláírás, mely az illető nyilatkozat alatt eredetileg áll. Az avallum csak később iratik egy már kiállított váltónyilatkozat alá. Ezen nyilatkozat eredetileg rendszerint csak egy személy által állíttatván ki, természetesen csak egyes számban szól; a mennyiben pedig a nyilatkozat egy megelőző nyilatkozattól vagy felhívástól függ, ezen megelőző nyilatkozatban vagy felhívásban csak az van megnevezve, a ki a nyilatkozatot eredetileg aláírta. Az avalista ellenben megnevezve nincs. Kérdés: lehet-e ily körülmények között az avallumról ugyanazt mondani, mint azon esetről, ha többen eredetileg irnak alá váltónyilatkozatot, illetve valamennyien a megelőző nyilatkozatban vagy felszólításban meg vannak nevezve? A kik az avallumot feltétlenül kezességnek minősítik s belátván azt, hogy az avallumot a fölötte álló nyilatkozattól függetlenül tekinteni nem szabad, az avallum kezességi természetét épen ezen nyilatkozathoz való viszonyból vezetik le: e kérdésre tagadólag válaszolnak. Ezen

tagadás vezetett tulajdonképen ahhoz, hogy az avallum kezességnek minősíttessék. Tekintsük e kérdést közelebbről.

Lássuk mindenekelőtt azon váltónyilatkozatokat, melyek egy megelőző nyilatkozattól vagy felszólítástól függetlenek. Vegyük különösen az *intézvényt* és a *saját váltót*. A váltó több személy által van aláírva, de csak egyes számban szól: «fizessen ön ezen első váltómnál fogva»; «fizetek ezen váltómnál fogva.» A kik az avallumot kezességnek nyilvánítják, azok már most így okoskodnak. A váltónyilatkozat csak egyes számban lévén kiállítva, csak az egyik aláíró váltónyilatkozatának tekinthető. Csak az egyik aláíró az intézvényező, illetve a saját váltó kibocsátója, és pedig az, kinek neve felül vagy elől áll. A másik aláíró nem lévén kibocsátó, miután az aláírásnál fogva mégis kötelezve van: nem lehet mást felvenni, mint hogy az első aláíróért kezességet vállalt.

Az argumentatio mindenekelőtt azon hibában szenved, hogy az aláírások helyére fektet súlyt; felvételik, hogy a nyilatkozat kiállítója az, a kinek neve felül, illetve első helyen áll. Csakhogy ezt nem lehet feltétlenül mondani. Lehetséges, hogy épen az állította ki a váltót, a kinek neve alul illetve második helyen áll. Esetleg épen a felül vagy első helyen álló név íratott később a nyilatkozatok alá; az is lehetséges, hogy daczára hogy a nyilatkozat egyes számban szól, az mégis mindkét aláíró által együttesen állíttatott ki. Az aláírások egymáshoz helyi viszonyára tehát súlyt fektetni nem szabad; nem lehet az első aláírásnak feltétlenül elsőséget adni, hanem mindkét aláírás egyenlő jogot tarthat arra, hogy a nyilatkozat tulajdonképeni aláírása gyanánt tekintessék. Igen, de miután a nyilatkozat egyes számban van kiállítva s miután ennél fogva csak egyik aláíró tekinthető a nyilatkozat kiállítójának, hát melyik tekintessék kiállító gyanánt, ha pusztán a formát tartjuk szem előtt s a valódi tényállás vizsgálatát, a mint szükséges is, mellőzzük? De hát kényszerülve vagyunk mi arra, hogy a bár egyes számban kiállított váltót csak egyik aláírónak tulajdonítsuk? Nem magyarázhatjuk mi az egyes számban kiállított nyilatkozatot is úgy, hogy az mindkét aláírótól származik? Mi azt hisszük, hogy ez minden erőltetés nélkül lehetséges, sőt tovább megyünk és azt mondjuk, hogy ha egy egyes számban kiállított nyilatkozat több személy által aláíratik, a nélkül hogy meghatározni lehetne, melyiktől származik voltaképen a nyilatkozat, más magyarázat nem is lehetséges, mint hogy valamennyi aláíró egyenlően tekintendő a nyilatkozat kiállítója gyanánt. A kitétel «az én váltómnál fogva», «én fizetek», egyik aláíróra épúgy illik mint a másikra, következésképen mindegyik aláíró úgy is tekintendő, mintha a nyilatkozat az övé volna. Ha tehát az intézvény vagy saját váltó több személy által van aláírva, jöllehet az egyes számban szól, mégis valamennyi intézvényezőnek illetve saját váltó kibocsátójának tekintendő ép úgy, mintha a váltó

* Az előbbi közleményeket 1. a 8., 9. és 12. számokban.

többes számban szólna. Miután pedig mindegyik aláíró kibocsátónak tekintendő, ennek folytán mindegyik mint kibocsátó is kell hogy váltójogilag felelős legyen; s miután mindegyik egységes váltónyilatkozatot adott, de különben is a váltói kötelezettségek oszthatlanok mindegyik aláíró egyetemlegesen lesz kötelezve: a váltóbirtokos mindegyiket önállóan az egész összegért veheti igénybe.

Az intézvény, illetve saját váltó avalluma tehát nem kezesség, hanem valódi intézvény, valódi saját váltó, s hasonlóképen a névbecsületi elfogadás avalluma is valószínű névbecsületi elfogadás. Az avallum épen csak akkor kezesség, ha egy kezességi nyilatkozat alatt áll.

XI.

Áttérve azon váltónyilatkozatokra, melyek egy megelőző nyilatkozattól vagy felszólítástól vannak olyképen feltételezve, hogy a nyilatkozat kiállítója a megelőző nyilatkozatban vagy felszólításban ki van jelölve: ugyanezeknél az avallumnak kezességgé való minősítése látszólag több alappal bír. Vegyük pl. mindenekelőtt az *elfogadmányt*. Az argumentáció itt a következő. Az elfogadó már megelőzőleg mint intézvényezett ki van jelölve. Csak az fogadhatja el a váltót, a ki mint intézvényezett szerepel. Legfeljebb névbecsületéből fogadhatja el más a váltót, de ez feltételezi, hogy az intézvényezett maga az elfogadást megtagadta. Ha tehát az elfogadmány még más által van aláírva, a ki mint intézvényezett kijelölve nincs, ő nem tekinthető elfogadónak, még névbecsületi elfogadónak sem. Miután azonban kétségtelenül kötelezni akarta magát, tehát ő csak mint kezes jöhet tekintetbe.

Már az intézvény illetve saját váltó avallumánál jöhet kérdésbe, hogy ha ez csakugyan intézvénynek illetve saját váltónak tekinthető nem is volna, miért legyen az épen kezességnek kvalifikálandó? Az alapul fekvő viszony erre föltétlenül nem vall, az avallum külső állásában pedig semmi sincs, a miből annak kezességi természete következtethető volna. Az elfogadmány avallumánál ugyanazon kérdés merül fel. Feltéve, hogy az intézvényezett gyanánt ki nem jelölt aláíró csakugyan elfogadónak nem minősíthető, következik-e ebből, hogy ő kezes? Kényszerít bennünket ezen conclusióra bármi külső támpont? Részünkről ily támpontot nem találunk. A kezesség tehát egészen önkényesen bele interpretálódik, a nélkül pedig, hogy még az alapul fekvő viszonyok különfélesége is tekintetbe vétetnék.

Eltételezve azonban ettől, részünkről azt hisszük, hogy az elfogadmány avalluma is egészen természetes módon magyarázható valószínű elfogadmánynak. Igaz, hogy az avalista nem az intézvényező által kijelölt elfogadó. De az kétségtelen, hogy miután ő az elfogadmányt aláírta, ő azt magáénak vallotta, akár többes akár egyes számban, akár határozatlanul szól az elfogadási nyilatkozat. Az egyes számban szóló elfogadási nyilatkozatról ugyanaz áll, mint az egyes számban kiállított intézvényről vagy saját váltóról. A kérdés most csak az, vajon érvényes-e az oly elfogadmány, mely nem az intézvényezettől származik? Elismerjük, hogy a kérdés nagyon vitás; de ha azon okokat vizsgáljuk, melyek az ily elfogadmány érvénytelensége mellett harcolnak, azokat vajmi gyenge alapon állóknak találjuk. A nélkül, hogy a kérdés tüzetesebb vizsgálatába bocsátkoznánk, részünkről azt hisszük, hogy az intézvényezett személyétől különböző harmadik általi elfogadás érvényének mi sem áll útjában. (Hasonlag THÖL W. R. 4. kiadás 84. §., RENAUD 37. §. s mások, nálunk bővebben PLÓSZ 43 §.; ellenkező véleményben különösen VOLKMAR és

LÖWY, WÄCHTER, a német bir. keresk. föltörvényszék stb.). Ha pedig ez áll, akkor az elfogadmány avallumát tökéletesen jól lehet valószínű elfogadmánynak minősíteni ép úgy, mint az intézvény vagy saját váltó avallumát intézvénynek vagy saját váltónak.

Ezen minősítést különben még azok is elismerik, a kik a más mint az intézvényezett általi elfogadmány érvényét tagadásba veszik. Maga Thöl is csak abból a szempontból argumentál, hogy bár az avalista nem intézvényezett, tehát nem az intézvényező meghagyását teljesíti, ő mégis önálló elfogadói kötelezettséget vállal a váltóbirtokos irányában. Az avalista az elfogadmányban rejlő kettős kötelezettségből: az intézvényező meghagyásának elvállalása és önálló kötelezettség vállalása a váltóbirtokos irányában, csak a másodikikat vállalja el, de ennyiben ő valószínű elfogadó. (W. R. 146. §.).

Valamint az elfogadmány ugya a *forгатmány* avalluma is látszólag nehezen minősíthető másnak, mint kezességnek. Eltekintve az üres forгатmányra következő forгатmánytól, a forгатmány állítólag csak attól származhatik, a ki a megelőző forгатmányban mint forгатmányos illetve a váltóban mint rendelvénys van megjelölve. Miután pedig az avalista mint forгатmányos illetve rendelvénys megjelölve nincs, ő nem is tekinthető az általa aláírt forгатmány forгатója gyanánt, következésképen szintén csak kezesnek minősítendő. Itt is ismételhetjük azt, a mit már fentebb kiemeltünk, hogy még ha a praemissa helyes volna is, a következmény mégis teljesen önkényes. De maga a praemissa is tévedésen alapul. Azon tévedésen, hogy forгатó csakis az lehet, a ki megelőzőleg mint forгатmányos vagy rendelvénys ki van jelölve. Ez kétségkívül igaz volna, ha a forгатmánynak egyedüli rendeltetése abban állana, hogy a váltó átruháztassék, ha a forгатmány pusztán az engedmény funkcióját teljesítené. Azonban a forгатmány még más célra is szolgál. Megkínél egy új intézvényt: a helyett hogy a forгатó új intézvényt állítana ki, ő egy birtokában levő váltót forгатmányoz. Ezen rendeltetésénél fogva a forгатmány egy önálló váltó, önálló intézvény jellegét ölti. Már pedig ilyent kiállíthat akárki, még olyan személy is, a ki megelőzőleg mint forгатmányos vagy rendelvénys megjelölve nincs. Annak sem áll tehát útjában semmi, hogy a forгатmány avalluma valószínű forгатmánynak minősíttessék.

XII.

A végeredmény tehát, a melyhez jutottunk, az, hogy az avallum, eltekintve azon esettől, ha egy kezességi nyilatkozat alatt foglal helyet, *nem kezesség*, hanem ugyanazon természettel bír, a melylyel maga azon váltónyilatkozat, mely alatt áll. S ezzel most már visszatérhetünk a legfőbb ítélőszék idézett döntvényéhez.

Mondottuk, hogy a legfőbb ítélőszék argumentációja tökéletesen helyes azon feltevés mellett, hogy az avallum kezesség. Mert midőn a Vt. 66. §-a a kezességhez nemcsak aláírást, hanem kezesi nyilatkozatot is követel, az avallum mint kezesség érvényes nem lehet; kimutattuk azonban, hogy a praemissa, melyből a legf. ítélőszék kiindul, nem állja meg helyét; hogy az avallum nem kezesség. Hogy áll már most ezen felfogás mellett a dolog? Lehet-e most már azt vitatni, hogy az avallum az új Vt.-el szemben nem érvényes? A felelet azt hisszük nem lehet más, mint *nem*; *hogy az avallum nálunk igenis érvényes*. Mert ha az avallum nem kezesség, akkor természetes, hogy a Vt.-nek a kezességre vonatkozó határozatai nem is képezhetnek akadályt az avallum érvényességére nézve. A mi pedig azon körülményt illeti, hogy a Vt. az avallumról említést nem tesz, ugyerre sulyt fektetni annyival kevésbé lehet, mert miként a

Vt. előmunkálataiból kitűnik, ezen hallgatás nem abban találja magyarázatát, hogy az avallumot szándékosan akarták mellőzni, hanem egyedül azon körülményben, hogy a köz. német váltórendszabályban érintett avallum tévesen kezességnek tekintett. Csak abban az esetben kellene az avallumot érvénytelennek nyilvánítani, ha be lehetne bizonyítani azt, miszerint az avallum a Vt.-nek más, nem a kezességre vonatkozó intézkedéseivel ellenkezik. Ennek bebizonyítása azonban bajos volna.

XIII.

A megelőző sorok már meg voltak írva, midőn nagy meglepetésünkre a legfőbb ítélőszék legujabban *ellenkező* felfogásának adott kifejezést. 1880. okt. 5-én 780. sz. a. kelt határozatában (közölve a *Jogt. Közl.* f. é. 6. számú mellékletében 30. sz. alatt) a legfőbb ítélőszék az *avallum érvényességét elismerte*. Az eset ugyan nem egészen azonos azzal, a melylyel most foglalkoztunk, a mennyiben ugyanis nem a forgatmány, hanem az *elfogadomány* avallumáról van szó. Miután azonban, miként hangsúlyoztuk, a forgatmány avallumáról ugyanannak kell állania, mint a többi váltónyilatkozatok avallumáról: a most idézett döntvény az előbbivel szemben valóságos ellenmondást képez. Nem tudjuk, vajon ezen újabb felfogás, a mely mellett mi épen lándzsát törünk, ugyanazon tanácsban jutott-e érvényre, mely az általunk megtámadott határozatot is hozta? Mindenesetre örvendünk, hogy a mi felfogásunk most már maga a legfőbb ítélőszék tekintélyével is támogatatik. Azon körülmény, hogy a szóban forgó újabb döntvény alapját képezett váltón az avalista elfogadó nem érte be azzal, hogy az elfogadomány alá pusztán nevét írja, hanem az elfogadási nyilatkozatot a maga részéről ismételte: természetesen nem jelenti azt, mintha itt nem avallumról volna szó. Az elfogadási nyilatkozat ismétlése egyszerűen fölösleges volt, mert az aláíró e nélkül is elfogadónak volt tekintendő. A legfőbb ítélőszék újabb határozata különben következőleg szól: „Tekintve, hogy a kereseti váltón látható ezen szavak: „angenommen Anna D.», felebbező felperes beismerése szerint ő általa irattak; tekintve, hogy ezen szavak feltétlen elfogadást jelentenek, a váltótörvény 91. §-a szerint pedig az elfogadó a váltóbirtokos irányában kötelezve van; tekintve, hogy a Vt. 3. §-a az intézvény lényeges kellékeül állítja ugyan fel az intézvényezett megnevezését, *de az elfogadomány érvényét a törvény nem tételezi fel attól, hogy az az intézvényezettől származzék*, s tekintve végre, hogy a kereseti váltó az intézvényezett által is elfogadtatott: a felebbező alperes elfogadása csak azon jelentőséggel bír, *hogy felebbező az intézvényezett elfogadóval együttesen a Vt. most idézett 91. §-a értelmében egyetemlegesen kötelezettséget vállalt, mi a Vt. által kizárva egyáltalában nincs.*» E határozat már azért is kiváló jelentőséggel bír, mert világosan elismertetik benne az, hogy az elfogadomány akkor is érvényes, ha az intézvényezettől különböző személytől származik.

Dr. Nagy Ferencz,
nagyváradi kir. jogtanár.

A telekkönyvi bejegyzés alaki feltételeiről.

E cím alatt a „Jogtudományi Közlöny“ ez évi 10. számában egy igen érdekes cikk jelent meg HALMOSY ENDRE legfőbb ítélőszéki bíró urtól. Szerző ebben az 1872. évi porosz bevallási rendszert ismertetvén, annak czélszerűtlenségét mutatja ki, s e helyett nálunk a telekkönyvi bejegyzés alaki feltételeiként kettős javaslatot tesz.

Az egyik így szól:

„Tekintettel arra, hogy a jogerejű telekkönyvi bejegyzéseknek oly hitelt kell adnunk, miszerint jóhiszemű harmadik ellenében a külföldi törvények példájára megtámadhatók nem lesznek, a bekebelezéshez az okiratok külkellekéinél mindenesetre megkövetelem, hogy bíróság vagy közjegyzőileg a felek aláírásai hitelesítve legyenek; különben csak előjegyzés rendelhető el, melynek folytán a bíróság a feleket az aláírások hitelesítése végett maga elé idézni köteles.“

Másik javaslata pedig ez:

„Az okirat szerkesztése a falusi népre nézve különösen csekélyebb értékű birtokrészeknél aránytalan költséggel járván, ezek könnyítésére megengedhetők vélem, hogy a jogügyletet a bíróság előtt szóval bevallhassák és a bíróság ezt jegyzőkönyvbe vegye.“

Mielőtt e javaslatok érdemének méltatásába bocsátkoznám, legyen szabad constátálnom azt: hogy az érintett cikknek a telekkönyvi téren kiváló elméleti és gyakorlati képzettséggel bíró szerzője a telekkönyvi bejegyzéseknek jelenleg érvényben levő alaki feltételeit kielégítőnek nem tartja.

S e nézetében osztozik telekkönyvi állapotainkat közelebbről ismerő minden szakember. A telekkönyvi rendelet 82. §-a szerint ugyanis bekebelezésnek olyan magánokirat alapján van helye, mely két férfitanu aláírásával van ellátva, «kiknek tanuskodási képessége ellen semmi aggály sem létezik.» Miután pedig a bíróság soha sem szokott annak vizsgálatába bocsátkozni, forog-e fen a tanuk ellen aggály vagy sem, sőt maga a telekkönyvi rendelet sem jogosítja fel határozottan a bíróságot erre, a gyakorlat ezen szakaszt oda módosította, miszerint bekebelezésnek olyan magánokirat alapján van helye, a melyre tanuként bármilyen két férfinév van oda írva; az persze mindegy: létezik-e avagy létezett-e két olyan egyén, ki azon neveket viselte s jelen voltak-e azok az okirat aláírásánál. E szabály mint tudjuk az 1794. évi csehországi «Landtafel-Patent»-ből ment át az osztrák polgári törvénykönyvbe, s kellő garantiát nyújtott addig, míg az osztrák tartományokban a patrimoniális bíróságok kezelték a telekkönyveket, melyek a területükön fekvő ingatlanok állapotáról rendszerint kellő tájékozással bírtak. Azonban az 1871-ki osztrák telekkönyvi törvény a hitelesítési kényszerrel léptette a teljesen megbízhatlan tanualáírások helyett életbe, s a mi 1855. évi telekkönyvi rendeletünkbe is csak „tekintettel az akkori magyar viszonyokra“ nem látszott czélszerűnek a telekkönyvek behozatala alkalmával az osztrák polgári törvénykönyv álláspontjától eltérni.¹

A telekkönyvi bejegyzéseknek alapul szolgáló okiratok nagy része ennél fogva vagy hamis, vagy úgy van szerkesztve, hogy az nem felel meg a felek akaratjának. S ez még nem elég; azonban az az állapot, hogy míg az ügyvédől és a közjegyzőtől a tkönyvi kérvények ellenjegyzése és meghatalmazás felmutatása kívántatik, addig a zugirások minden felügyelet és ellenőrzés nélkül nyújthatnak be telekkönyvi beadványokat, immár valóban tarthatlanná vált. Ha a telekkönyvi ügyforgalmi kimutatások az iránt is tartalmaznának adatokat, hogy a telekkönyvi beadványok kik által nyújthatnak be, meggyőződnenk arról, hogy azok szerkesztői és benyújtói a legtöbb esetben olyan egyének, a kik ezen szakismeretet igénylő teendők ellátására feljogosítva nincsenek.

Mi a zugirászat keletkezését és elterjedését a telekkönyvi rendelet ezen megbocsáthatlan engedékenységeinek köszönhetjük, s ugyanazért különösen a telekkönyv terén kell a zugirászat meggátlására positiv rendszabályokról gondoskodnunk. Ennek pedig több módja lehet.

Az egyik az: hogy telekkönyvi beadványok csak ügyvédi vagy közjegyzői ellenjegyzés mellett fogadtassanak el. Ez iránt ha jól tudom, Emmer Kornél képviselő tett indítványt a mult esztendőben a telekkönyvi novella tárgyalá-

¹ L. erre nézve bővebben „Der Legalisirungszwang bei Tabularurkunden“ Prof. Dr. HORAZ KRASNOPOLSKI. Wien 1880. 25 lapon.